

Peter Fischer-Møllers prædiken påskedag

Taler

Peter Fischer-Møller
Biskop over Roskilde Stift

Dato

12. april 2020

Sted

Syv forskellige steder i
Roskilde stift: Højerup,
Bjernede, en skov mellem
Sorø og Slagelse, Slagelse
Kloster, Odde Kirkegård,
Herlufsholm Kirke, Trekrone
Kirke

Omstændigheder

Pga. coronakrisen og kirkernes nedlukning blev prædikenerne filmet og lagt op på Roskilde Stifts hjemmeside.

Højerup

Glædelig påske! Kristus er opstanden. Ja, han er sandelig opstanden! Vi står her ved Højerup Kirke på Stevns Klint, journalist Rasmus Birkerod og jeg. Vi står her og glæder os over foråret med Østersøen på den ene side og den anemoneblomstrende skov på den anden. Smukt og godt – og underligt. For egentlig skulle vi have været i kirke – eller været i gang med at vågne for at gå i kirke. Til påsegudstjeneste. Men det kan vi ikke komme i år. På grund af coronapandemien. Derfor er vi i stedet sammen taget på påskerundtur i stiftet for at møde nogle glimt af det mysterium, påskens evangelium om Jesu opstandelse var og stadig er.

Lad os begynde i Jerusalem omkring år 30. Det havde virkelig set så lyst og lovende ud, som om foråret for alvor var på vej. For hårdtarbejdende fiskere, oversete kvinder, udstødte syge og foragtede toldere og syndere – for en flok af mennesker, som kun kendte lidt til skønhed og glæde, som havde haft svært ved at få øje på livsmiraklet – for dem brød foråret frem i mødet med en omvandrende tømrersøn fra Nazareth. Han havde set dem, han havde vist dem opmærksomhed. Han ville kendes ved dem, som de var, selvom han godt kunne se, at de ikke lignede blankpudsede succeser, selvom han vidste, at de havde fejl og gjorde fejl.

Han så ind gennem alt det skæve og forkludrede i deres liv og så midt i det hele

mennesker, enestående og uvurderlige mennesker. Han sagde: Du duer, som du er, der er brug for dig, Gud kan slet ikke undvære dig. Og det kan dine medmennesker heller ikke.

Dér var foråret begyndt for disse mennesker. Glæden ved at være til. Glæden ved at se og høre og mærke verden omkring sig. Glæden ved at dele livet og hverdagen med hinanden. I samværet med Jesus var deres liv blevet nyt. Det var virkelig som et fantastisk forår, og de havde troet og håbet, at det her kun var begyndelsen. De havde hyldet ham som en ny tids konge. Men så var modstanden vokset, og de var selv blevet bange, og de havde hver på deres måde svigtet ham. Han var blevet taget til fange og dømt og korsfæstet som en forbryder. Han var død og begravet.

Og de var som forstenede. Så var døden altså stærkere end livet, angsten og ligegyldigheden og hadet mægtigere end den kærlighed, han havde levet, og som for en tid havde åbnet tilværelsen for dem.

Sådan tænkte kvinderne, da de gik til hans grav, mens solen stod op påskemorgen. Men til deres store overraskelse ser de, at stenen er væltet fra, og at graven er tom. Og da de kigger ind, ser de en ung mand, som fortæller dem, at Jesus er opstået.

De fatter ikke en lyd af det. De bliver rædselsslagne og løber væk og siger ikke noget til nogen, fortæller evangelisten Markus. Men noget må alligevel være sluppet ud. Selvom det ikke var til at forstå, må kvinderne alligevel have fattet, at her var noget helt overvældende stort og glædeligt på spil, som de nu var blevet budbringere for. Sådan så påsken ud dengang i Jerusalem for snart 2000 år siden. Sådan var begyndelsen til den historie, som siden er blevet fortalt til folk ud over hele jorden. En historie, som vi stadig ikke kan forstå, men som vi heller ikke kan slippe, eller rettere: en historie, som ikke vil slippe os.

Historien om et forår, der brød igennem på trods. Et forår, der havde sin rod i den grænseløse kærlighed, Jesus havde vist mennesker. Et forår, som det viste sig at ingen kulde kunne gøre det af med.

Et forår, som kan give os mod og kræfter til at tage fat på de udfordringer, vi står overfor i dag. Lige nu en coronapandemi. Og samtidig og på den lidt længere bane endnu vigtigere: en klima- og naturkrise, som vi mennesker har påført

kloden, og som vi sammen skal tage ansvar for nu.

Bjernede

Her står vi ved Sjællands eneste middelalderlige rundkirke. Bjernede Kirke. Bygget i slutningen af 1100-tallet af den magtfulde Skjalm Hvides barnebarn, en nevø til biskop Absalon.

Der har været lagt rigtig mange kræfter og ressourcer i et få rejst de tusindvis af stenkirker i årene fra omkring 1100 til 1400. De udgør i dag med deres bygningshistorie, deres inventar og kalkmalerier en helt afgørende del af den danske kulturarv. Men kirkerne er andet og mere end det. De er først og fremmest huse, hvor mennesker gennem århundreder har kunnet samles for at dele den kristne tro. Kirkerne er rammer om forkyndelsen af evangeliet om Guds grænsesprængende kærlighed. Om hvordan Gud, himlens og jordens skaber, kom til sin verden som et menneske. Om hvordan Jesus var Guds kærlighed midt i denne verden, og hvordan det viste sig, at intet, selv ikke døden, kunne få bugt med den kærlighed. Det er påskens glædelige budskab til os.

Herinde i Bjernede Kirke har der, som i Domkirken og i de fleste af Roskilde Stifts mere end 250 middelalderkirker, været holdt påskegudstjeneste i 800 år. Men ikke i år. Coronapandemien og den indsats, regering og Folketing og vi alle sammen gør for at mindske smitterisikoen, betyder, at kirkerne i hele landet nu er lukkede – også her i påsken. Det er virkelig mærkeligt. Mange af os savner i den grad at kunne gå i kirke sammen og holde gudstjeneste sammen. Det er rigtig svært at skulle udtrykke vores fællesskab og omsorg for hinanden ved at holde afstand. Men sådan er det altså i år. Og måske kan vi spejle vores situation her i coronapandemien med den situation, Jesu disciple befandt sig i den første påske. De var ikke lukket ude, men lukket inde. De sad inde bag lukkede døre, fordi de var bange og ikke forstod, hvad der var sket, og hvilken betydning, det kunne have for dem. Men pludselig var deres opstandne Herre midt i stuen hos dem, lyste sin fred over dem og gav dem mod til at få åbnet døren og bevæge sig ud i verden for at leve sammen og dele evangeliet med hinanden og alle, de mødte.

Kirke er at dele liv og evangelium med hinanden. Det er vi glade for at kunne gøre til gudstjenester i vores fine gamle kirker. Men vi kan også gøre det alle

mulige andre steder og på andre måder. Som vi gør det i denne påske.

Slagelse Kloster

Fra kirkens allerførste tid har diakonien været en afgørende vigtig del af kirkens væsen. Diakoni, det er at tage ansvar for dem, der ikke kunne klare sig selv, de fattige, de gamle, de syge.

Inspirationen kom fra Jesus selv. Evangelierne fortæller, hvordan han havde særlig opmærksomhed over for dem, man ikke rigtig regnede for noget eller fandt var til besvær i samfundet, de marginaliserede. Det var de syge, særligt de spedalske, som man isolerede for at undgå smittefare. Det var de blinde og døve, de lamme og epileptiske, de gamle og de fremmede. Evangelierne fortæller, at Jesus så dem, mødte dem, helbredte dem, tog dem med ind i fællesskabet omkring sig. Han genåbnede livet for dem, så de igen kunne glæde sig over at være til, få øje på verden som Guds gode skaberværk og andre mennesker som medmennesker. Vi står her ved Slagelse Kloster. Det rummer i dag gode boliger for ældre mennesker her i Slagelse. Da det blev grundlagt i midten af 1300-tallet, var det som hospital. Et sted, hvor munke og nonner og andre af kirkens folk tog sig af dem, der ikke kunne klare sig selv. Et udtryk for at kirken tog et socialt ansvar for samfundets mest udsatte.

Helligåndshuset er den ældste del af klosteret. Det fungerer i dag som kirkesal for beboerne og byen. Men det er – som alle kirker i denne tid – lukket på grund af coronapandemien.

Når vi her påskedag står ved Slagelse Kloster og ikke kan komme ind i kirken til gudstjeneste, bliver vi mindet om, at gudstjeneste ikke kun finder sted, når vi sidder på kirkebænkene, lytter til Biblen, beder og synger, bekender troen og modtager velsignelsen. Gudstjeneste er det også og i lige så høj grad, når vi inspireret af Jesu ord og gerninger, inspireret af hans liv, død og opstandelse, tager ansvar for de udsatte og de syge, bidrager til at bekæmpe sygdom og er der for dem, der ikke kan klare sig selv. Det gør vi så i denne påske ved at holde afstand for at bryde smittekæderne. Det føles unaturligt, men er det, vi hver for sig og sammen må bidrage med nu. Og så kan vi i dag heldigvis række ud til hinanden på mange andre måder end ved fysisk kontakt. Tag telefonen, send en mail, syng med Phillip Faber og hele Danmark og mærk og mind hinanden om, at midt i coronapandemien er der grund til at ønske hinanden: glædelig påske!

Skov mellem Sorø og Slagelse

Vi er stoppet op her i skoven nord for Sorø for at glæde os over anemonerne, der i de her uger dækker skovbunden. Nu var det ganske vist ikke de hvide anemoner, men den noget mere sjældne blå anemone, som blomstrer en måneds tid tidligere, som præsten og digteren Kaj Munk skrev om.

Kaj Munks sang "hvad var det dog der skete", som mange af os har sunget med på sammen med Phillip Faber her de sidste par uger, blev skrevet foråret før, han lige efter nytår 1944 blev likvideret af repræsentanter for den nazistiske besættelsesmagt.

Kaj Munks anemone leder tankerne tilbage på de mindedatoer, vi passerer i år. I torsdags var det 80 år siden, Danmark blev besat. Om en måned, d. 4. maj, glæder vi os til at fejre 75-året for Danmarks befrielse. Kaj Munks anemone understreger den alvor, påsken rummer. Påske er ikke bare forår og idyl. Det mindes vi også om af den coronapandemi, som nu har kostet mere end 100.000 mennesker livet, og som er grunden til, at vi ikke kan holde påskegudstjenester i kirkerne, som vi plejer.

Kaj Munks liv blev grundlæggende mærket af to verdenskrige. Da Kaj Munk blev født i 1898 var der rundt om i Europa og Nordamerika en vældig tro på fremskridtet og fremtiden. En tro på, at mennesker med naturvidenskabens og teknikkens hjælp kunne civilisere hele verden. Men så gik det galt. De europæiske nationer involverede sig i to verdenskrige, hvor ondskaben udfoldede sig helt forfærdeligt og millioner af mennesker blev dræbt. Det fik stor indflydelse på kirkerne og på vores forståelse af det kristne evangelium. Påskens beretning om Jesu lidelse og død og hans råb på korset: Min Gud, min Gud, hvorfor har du forladt mig!, talte direkte ind i menneskers erfaringer. Og påskeevangeliet om Jesu opstandelse gav mennesker mod til at trodse magthavernes brutalitet. Kaj Munk sagde fra over for nazismens umenneskelighed. Det kom til at koste ham livet. Men hans sang om den blå anemone lever videre og kan være med til at synge livsmod ind i mennesker – også i os og vores tid.

Odden Kirkegård

Beretningen om Jesu indtog i Jerusalem palmesøndag, hans opgør med de

religiøse magthavere, hans sidste måltid med sine disciple skærtorsdag, hans tilfangetagelse, dom og henrettelse og hans opstandelse påskemorgen er et vældigt drama. Om troskab og svigt, om kærlighed og forræderi, om liv og død.

Vi kan se noget af dette drama spejlet i disse uger og måneder, hvor coronapandemien har fat i verden, hvor coronavirus har været medvirkende årsag til 100.000 dødsfald, og hvor myndighederne kæmper mod smittespredningen som mod en mægtig fjende.

Her på kirkegården på Sjællands Odde står et monument om et andet drama, et drama, som var ved at koste Danmark livet som selvstændig nation.

Monumentet er rejst til minde om Peder Willemoes og de mange andre, der mistede livet ved søslaget mellem danske og engelske skibe her ved Sjællands Odde ved påsketid 1808. Det var et led i en krig, hvor englænderne i 1802 ved slaget på Reden havde ødelagt den danske flåde, og hvor de igen i foråret 1808 havde bombarderet København, så mange hundrede civile var blevet dræbt, og Vor Frue Kirke brændte ned til grunden.

Grundtvig var nyuddannet teolog og nyvakt romantiker, og han skrev digtet her på Odden over Willemoes og de andre faldne: "De snerre mødtes i kvæld på hav. Og luften begyndte at gløde ..." Heltene blev mindet, men nederlagene fortsatte. Ved Wiener-kongressen, hvor sejerherrerne trak nye grænser i Europa efter Napoleonskrigene, mistede Danmark overhøjheden over Norge. Og samme år gik den danske stat fallit.

Var der en vej videre for det danske folk? Grundtvig så det folkelige sammenbrud i lyset af påskens drama og anede med sit digt om påskeliljen et håb:

Påskeblomst! hvad vil du her, bondeblomst fra landsbyhave ... Påskeblomst! En dråbe stærk/ drak jeg af dit gule bæger,/ og som ved et uderværk/ den mig hæver, vederkvæger: Hanegal og morgensang,/ synes mig af den udsprang; vågnende jeg ser de døde/ i en påskemorgenrøde.

Grundtvigs håb for en folkelig påskemorgen voksede med årene. Først fik han øje på den danske menighed, som gennem 1000 år havde båret kirken igennem mange trængsler, så blev det kvinderne, han blev opmærksom på og holdt den

første offentlige forelæsning, hvor kvinder var inviterede. Det var i 1838 på Borchs Kollegium i København, og forsamlingen kvitterede for hans foredrag ved at synge hans heltedigt om Willemoes: Kommer hid I piger små.

Så blev det til en politisk opstand, som ret fredeligt førte til en demokratisk grundlov. En højskolebevægelse og en andelsbevægelse voksede frem. En slags folkeligt påskedrama: fra ydmygende nederlag til et liv, der udfolder sig på nye vilkår og nye måder, og som også kan give os fremtidshåb tværs igennem coronapandemi og klimakrise.

Glædelig påske!

Herlufsholm

Påske i Danmark 2020. Vi gør, hvad vi kan – regering og Folketing, erhvervsliv og det offentlige, foreninger og os hver især – for at begrænse smitten med Coronavirus. Derfor er kirkerne lukkede her i Påsken. Men det budskab, kirkerne er bygget for at tjene, kan hverken lukkes ude eller inde.

Vi står her ved Herlufsholm Kirke, en kirke, hvis historie går helt tilbage til begyndelsen af 1100-tallet, og som i mange århundreder var en klosterkirke. Men efter reformationen blev klosteret her som andre klostre i Danmark nedlagt eller omdannet. Og her på stedet var det rigsadmiral Herluf Trolle og hans myndige kone Birgitte Gøye, der tog over. I 1565 skænkede det barnløse par godset til oprettelse af en skole for "adelige og andre ærlige mands børn".

Her er fortsat en skole, en kostskole, som coronaen har lukket i disse uger, og den nyrenoverede kirke, som er kirke for godt 6000 mennesker her i den nordvestlige del af Næstved, er også lukket for andet end bisættelser og begravelser, dåb og vielser.

Der er altså ikke påsegudstjenester her i Herlufsholm kirke i år. Men påskeevangeliet er ikke lukket hverken ude eller inde. Det er nemlig sluppet løs i verden. Det var noget af det, munken Martin Luther opdagede ved at læse grundigt i sin Bibel for 500 år siden. Han opdagede, at biskopper og andre kirkelige magthavere med tiden havde fået fordrejet evangeliet, så det i højere grad tjente til at befæste kirkeinstitutionens magt end til at formidle budskabet om Guds nåde, syndernes forladelse og det enkelte menneskes ansvar for sit liv

og sin tro. Det blev til et opgør, vi kalder reformationen, og hvor kirkeinstitutionen med paven i Rom og den tyske kejser prøvede at få lukket munden på Luther ved at lyse ham i band, det vil sige lukke ham ude af kirken. Kirkebygningerne blev ganske vist lukket for ham, men hans udlægning af den kristne tro og dens betydning, kunne der ikke lukkes ned for. Den bredte sig fra Tyskland til Norden og videre ud over verden. Her i Danmark blev Luthers kristendomsfortolkning og kirkeforståelse norm fra 1536. Og det var med den i bagagen, Herluf Trolle og Birgitte Gøye lod skolen her grundlægges. Her kunne man så tage fat på Luthers lille katekismus, en fremstilling af det grundlæggende i kristendommen, som en husfar kan bruge i undervisningen af sine børn.

Og her blev der stadig udnævnt præster, der forestod menighedens gudstjenester med salmesang og dåb og nadver. Men også med bevidstheden om, at kirken aldrig mere ville kunne lukke evangeliet hverken inde eller ude, for det var det evangelium, den korsfæstede og opstandne Jesus Kristus havde åbnet for enhver kristen, at vi, hvor vi end er, kan folde vores hænder og henvende os direkte til Gud: Fader vor, du som er i himlene ...

Trekroner Kirke

Det er påske i Danmark 2020. Kirkebygningerne er lukkede for at minimere smitterisikoen fra coronavirus. Vi har ikke kunnet samles til påskegudstjeneste i vores kirker. Jeg kunne ikke prædike ved festgudstjenesten i Niløse Kirke påskedag eller forestå aftengudstjenesten i Roskilde Domkirke her 2. påskedag, som det var planlagt. Jeg har i stedet været på en påskerundtur i Roskilde Stift og har gjort mig tanker om påskens betydning gennem historien og for os og vores samfund i dag. Sidste stop på turen er her ved Trekroner Kirke i Himmelev sogn i den østlige del af Roskilde, nabo til RUC, Roskilde Universitet. Trekroner Kirke er den yngste kirke her i stiftet, indviet sidste år til pinse. Bygget bæredygtigt af beton og med beskedent energiforbrug. Formet som et menneskeligt hjerte, tænkt som bydelens hjerte. Udefra ser den ikke ud af så meget, men inde er det et spændende og venligt rum, der kalder på en nutidig opmærksomhed, og som inspirerer til samtale. Kirken er bygget til mennesker her på stedet, bygget som et sted, hvor de kan møde påskens mysterium om Jesu opstandelse, om godhed, der overvinder ondskab, om kærlighed, der trodser had, om lys, der bryder mørkets magt, om liv, som døden ikke kan gøre det af med. Det drama, det glædelige budskab, er vi ikke færdige med at forstå. Det udfolder sig hver gang, vi deler det med hinanden ved gudstjenester eller i

samtaler to og to, som vi kan gøre det også denne påske på trods af coronapandemien.

Som evangelisten Lukas fortæller om det. Om hvordan to disciple den første påske gik på vejen fra Jerusalem mod byen Emmaus og ikke kunne komme til rette med det, de havde oplevet sammen med Jesus som tilskuere til hans tilfangetagelse, domfældelse og død på korset. Og nu de rygter, de hørte om en tom grav og nogle, der havde set engle og hørt at Jesus var opstået.

De forstod det ikke, men de kunne ikke slippe det. Og mens de gik og talte med hinanden om det, kom en fremmed og sluttede sig til dem. Han lyttede og kommenterede og fortolkede det, de havde set. Og de oplevede det, som om deres hjerter brændte i dem, som om kærlighed og glæde igen fik plads i deres liv. Men de blev først klar over det, da de satte sig til bords med ham, og han delte brødet med dem, og de opdagede, at det var den opstandne selv, der havde gået med dem.

Det er her, vi er, lige nu i denne påske. På vej. Sammen. Det er det evangelium, menigheden herude kan tale med hinanden om, så det åbner sig for dem og kaster sit lys over livet herude i Trekroner. Indtil det er muligt igen at mødes til gudstjeneste i vores kirker rundt omkring i hele stiftet, i hele Danmark, i hele verden, kan vi tale med hinanden om det undervejs, hvor vi nu færdes.

Glædelig påske.

Kilde

www.roskildestift.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Prædiken

Relateret

6. oktober 2010

24. december 2019

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/peter-fischer-moeller-praediken-paaskedag-2020>